

36-

שמואל בדורו

בית המדרש הגדול
ובתי כנסת
הנר"א
שכני חסד

ניצוצי אור
מקצות דרכיו והליכותיו בקודש
של רבינו הגדול
הגאון החסיד האמיתי
מחן
רבי שמואל אויערבאך זצוק"ל

יחיאל שטרנברג

עמדות ייחודיות ומחודשות, למשל הוא דרש להעמיד משמרות ליד הכותל וכתב שלא יכניסו ידיים לחריצים בין האבנים.³⁶⁶

בפעם אחרת ביקשתי ממנו מכתב המלצה, לא כזה שהוא מסכים עם המסקנות - שהרי איננו נכנס לנושא, אלא מכתב שאינני 'משוגע'. טענתי לו שאני עומד עכשיו להיכנס לגדולי ישראל לדבר איתם על התכלת, ובדרך כלל כל מי שבא עם נושא כעין זה נחשד בשיגעון ואף אחד לא מוכן להקשיב לו. הוא צחק ואמר לי שלא ייתן לי כזה מכתב משתי סיבות: א. אין לי שום חובה להסתובב אצל גדולי ישראל ולהשתדל לשכנעם אלא לפרסם את הדבר, ואם הדבר יתקבל בעם ישראל או לא, אין זה ענייני. ב. הדרך הזאת לא תוביל לשום דבר (או בלשונו: 'לא יצא מזה שום דבר...').

באותה הזדמנות הוספתי לשאול: 'ואם אני אישית בטוח שזו התכלת האמיתית...? על כך הוא השיב לי שאני וודאי חייב ללבוש'.

אמנם ראש ישיבה קטנה בירושלים הגיע לרבינו כמה חדשים לפני פטירתו עם תלמיד מוכשר ומיוחד שרצה להטיל תכלת בציציותיו ורבינו אמר לו בנחרצות "בשום אופן אל תלבש תכלת. היצר הרע מסית תלמידי חכמים להופכם למשונים. כשיגיע הזמן שהתכלת תתגלה אז ילבשו". רבינו סרב להכנס בדיון הלכתי בענין אלא השיב בלא להסביר את הסיבה להתנגדותו.

בהקשר זה מספר הג"ר יעקב גולדשטיין שכשלמד בישיבת 'אדרת אליהו' בעיר העתיקה (ישיבת הרב זילברמן) ובני הישיבה בכללם הטילו תכלת בטליתותיהם וציציותיהם, עז היה חפצו לעשות כן, אך אביו הגאון ר' יצחק זצ"ל³⁶⁷ התנגד לכך בכל תוקף. סוכם ביניהם שהבן ישאל את רבינו ואת אשר יאמר יעשה. כשהגיע הבן לרבינו והעלה השאלה, רבינו דיבר סחור סחור ולא ענה על השאלה, הוא רק ציין שהוא עצמו לא חש ללבוש תכלת. כשסיפר לאביו מה היה, שאלו האבא מה הוא הבין למעשה מר' שמואל והבן השיב שהבין שהוא יכול ללבוש תכלת. האבא התרצה ואף העניק לו את הכסף לקנות תכלת. לאחר כשנה פגש רבינו את הרב גולדשטיין ושאל אותו: "הבן שלך היה אצלי ושאל על תכלת, מה הוא עשה לבסוף?" ר' יצחק השיב דברים כהויתם, ורבינו חיך ואמר: "ידעתי שהוא לא טיפש".

³⁶⁶. ראה לעיל עמוד שכג שדברים דומים אמר רבינו ביחס להשוואה של רבי מעשיל עם האבני נזר.

³⁶⁷. ראה אודותיו לעיל עמוד רכב.

תכלת

לפני כשלשים שנה ידידי הג"ר אליהו טבגר למד היטב את סוגית תכלת שבצ"ע. ובדק את הצדדים המציאותיים והמדעיים של זיהוי החילזון שממנו מפיקים את התכלת. לאחר שנים הגיע למסקנה שהחילזון עליו דברו חז"ל הוא 'ארגמון קהה קוצים' (מורקס בלע"ז).³⁶³ במהלך הברור הגיע לרבינו לשוחח איתו על הסוגיה. מספר הרב טבגר שרבינו עודד אותו לעסוק בזה ואמר שזו סוגיה ככל סוגיה בתורה. את מסקנותיו העלה במאמר "בחינות חדשות בענין התכלת". רבינו המליץ בפניו לפרסם את מה שכתב כדי שהלומדים יוכלו לדון בדברים. הראש ישיבה אף פנה כמה פעמים באופן אישי לרב יוסף בוקסבוים ראש 'מכון ירושלים' ובקשו לפרסם את המאמר בקובץ 'מוריה'.³⁶⁴

מספר הרב טבגר: "רבינו עצמו לא רצה להיכנס לסוגיה בטענה שאין לו פנאי כי הוא עסוק בעניינים הקשורים לישיבה, ואף לא רצה לקחת ממני את המאמר שכתבתי. ורק בפגישה השניה לקח אותו ואמר שעכשיו בין הזמנים והוא מוכן קצת לעיין בזה. באופן כללי טען שלא כל אחד יכול לעסוק בכל נושא ובפרט בנושא כזה שקשור יותר לידיעות חיצוניות". היתה גם התרשמות שדעת רבינו שכל מי שאינו מסוגל ויכול להיכנס לנושא לא חייב להכניס עצמו לחיוב ויכול לסמוך על המקובל אצל גדולי ישראל שלא חששו ללבוש התכלת.³⁶⁵

ממשיך הרב טבגר: "יצאנו לרחוב והמשכתי ללוותו, והוא אמר לי: אינני מבין מה הבעיה להטיל את תכלת המורקס, הרי כתוב בגמרא 'לא יהא אלא לבן'. ענית לו כמחפש להקשות על דבריו, שהרב מעשיל גלבשטיין טען בזמנו כנגד התכלת של האדמו"ר מראדזין, שמפסידים בלבישת תכלת לא נכונה את דעת הרמב"ם שצבע חוטי לבן אמור להיות כצבע הטלית, וכשהטלית לבנה כל חוטי לבן צריכים להיות לבנים?! הראש ישיבה לא קיבל טענה זו, והוסיף וסיפר שלרבי מעשיל היו כל מיני

363. עד אז הזיהוי העיקרי של התכלת היה של האדמו"ר רבי גרשון חנוך מראדזין שבספריו זיהה את דג הדיונון כחילזון. שמעתי מרבינו זצ"ל וכן מהגאון ר' שלמה פיישר שליט"א שהטענה העיקרית והמכרעת נגד זיהוי זה היא שהדיונון הוא דג וחילזון אינו דג.

364. ואכן המאמר נדפס ב'מוריה' גליון ג-ד (רז-רח), טבת תשנ"ב.

365. רבינו אף שלח אותו לדבר בענין עם איש מדע תורני - ר' גרשון יעקב וייס מחבר הספר 'מידות ומשקלות של תורה'.